DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
9. Sınıf · Tarih · 4. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Tarihin Doğası: Kaynak Türleri, Tarihsel Bilginin Üretim Süreci (5T) ve Yardımcı Bilimler

Tarihin doğasını birincil (ana) ve ikincil kaynaklar ile sözlü, yazılı, görsel ve arkeolojik kanıtlar üzerinden inceler. · Tarihçinin araştırma yöntemini (Tarama, Tasnif, Tahlil, Tenkit ve Terkip — 5T) ve iç-dış tenkit süreçlerini açıklar. · Tarihsel bilginin nesnelliğini, değişebilir doğasını ve tarihe yardımcı bilim dallarının (arkeoloji, paleografya, epigrafi, nümizmatik vb.) işlevlerini değerlendirir.

HATIRLAYALIM

- 5T Yöntemi: Tarama (Heuristic), Tasnif (Sınıflama), Tahlil (Çözümleme), Tenkit (Eleştiri), Terkip (Sentez).
- İç Tenkit: Yazarın güvenilirliği ve bilgi tutarlılığı; Dış Tenkit: Belgenin fiziksel özellikleri (kâğıt, mühür).
- Yardımcı Bilimler: Epigrafi (kitabeler), Paleografya (eski yazılar), Nümizmatik (paralar), Kronoloji (zaman).

1 EŞLEŞTİRME

Tarih araştırmasının 5T basamaklarını işlevleriyle eşleştiriniz.

Tarama	Tasnif	Tahlil	Tenkit
Kaynakları bulma	Sınıflandırma	Bilgiyi ölçme	Doğruluğu sınama

- ☐ 1. Tarama (Kaynak Arama)
- ☐ 2. Tasnif (Sınıflandırma)
- ☐ 3. Tahlil (Çözümleme)
- ☐ 4. Tenkit (Eleştiri)

a) Belgelerdeki bilgilerin amaca yeterliliğini ölçme
b) Belgenin özgünlüğünü ve bilginin doğruluğunu sınama
c) Toplanan verileri zaman, mekân ve konuya göre ayırma
d) Konuyla ilgili arşiv ve kütüphane belgelerini bulma

2 SIRALAMA

Görselde verilen bilimsel tarih araştırmasının 5T yöntem basamaklarını sıraya diziniz.

1. Tarama	2. Tasnif	3. Tahlil	4. Tenkit
Kaynak arama	Sınıflandırma	Veri yeterliliği	Eleştiri (iç-dış)

- ☐ Bilgileri tahlil etme (Çözümleme)
- ☐ Kaynak arama ve tarama (Heuristic)
- ☐ Verileri tasnif etme (Sınıflandırma)
- ☐ Kaynakları tenkit etme (Eleştiri süzgeci)

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki Osmanlı fermanı incelemesinde araştırmacının kâğıt türünü, mürekkebi ve padişah tuğrasının orijinalliğini tahlil etmesi hangi basamağa girer?

TARİHÎ BELGEDE DIŞ TENKİT İNCELEMESİ

Kâğıt Cinsi · Mürekkep Analizi · Padişah Tuğrası ve Mühür

Belgenin fiziksel ve biçimsel özellikleri sahteliğe karşı denetlenir.

Ⓐ Dış Tenkit Ⓑ İç Tenkit Ⓒ Tasnif Ⓓ Terkip

4 KISA CEVAP

Taş, mermer veya metal anıtlar üzerindeki yazıtları ve kitabeleri inceleyen yardımcı bilim dalı hangisidir?

EPİGRAFİ · KİTABELER BİLİMİ

Taş, mermer ve maden anıtlar üzerindeki yazıtları inceler.

Orhun Abideleri gibi dönemin resmî vesikalarını tarihe kazandırır.

5 KISA CEVAP

Tarih araştırmasında doğrulanmış bilgilerin anlamlı ve edebi bir bütün hâlinde birleştirilip yazılmasına ne ad verilir?

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.

6 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Tarih metodolojisiyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

Dış Tenkit	İç Tenkit	Terkip	Tarafsızlık
Fiziksel özellikler	Yazarın güvenilirliği	Sentez ve yazım	Çapraz belge denetimi

	D	Y
İç tenkitte yazarın olayı aktarırken taraflı davranıp davranmadığı sorgulanır.	☐	☐
Arkeoloji yalnızca tarih öncesi dönemlerde bilgi sağlayan bir daldır.	☐	☐
Terkip aşamasında doğrulanmış veriler birleştirilerek tarihî metin yazılır.	☐	☐
Paleografya bilimi madeni paraların üzerindeki sembolleri inceler.	☐	☐

7 TABLOYU TAMAMLA

Tarihe yardımcı bilim dallarını inceleme alanlarına göre eşleştiriniz.

Yardımcı Bilim	İnceleme Konusu	Tarihe Sağladığı Katkı
Paleografya	Eski yazılar ve alfabeler	
Epigrafi	Anıtlar ve yazıtlar	
Nümizmatik	Madeni paralar (sikkeler)	
Kronoloji	Zaman dizini	

8 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen tarih araştırma basamağını bulunuz.

Belgelerin sahtelik ve doğruluk durumunu iç ve dış olarak sınama aşaması (6 Harf). ☐☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

9 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Dış tenkit ile iç tenkit arasındaki temel odak farkını açıklayınız.

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki tarihî sikke üzerinde hükümdar adı, basım yılı ve maden değerini inceleyerek tarihe yardımcı olan bilim dalı hangisidir?

NÜMİZMATİK (MESKÛKÂT) · MADENİ PARALAR

Hükümdar Tuğrası · Basım Yılı ve Yeri · Maden Ayarı

Ekonomik refah, devlet teşkilatı ve egemenlik sembolü hakkında bilgi verir.

Ⓐ Nümizmatik (Meskûkât)

Ⓑ Heraldik

Ⓒ Filoloji

Ⓓ Antropoloji

11 EŞLEŞTİRME

Tarihe yardımcı uzmanlık dallarını konularıyla eşleştiriniz.

Heraldik	Filoloji	Etnografya	Diplomatik
Arma ve mühürler	Dil ve metin bilimi	Kültür ve gelenekler	Resmî yazışmalar

☐ 1. Heraldik

☐ 2. Filoloji

☐ 3. Etnografya

☐ 4. Diplomatik

a) Dillerin tarihsel gelişimini ve akrabalıklarını inceleme

b) Toplumların örf, adet ve geleneksel kültürlerini inceleme

c) Resmî yazışma, ferman ve antlaşma metinlerini inceleme

d) Armaları, mühürleri ve unvan sembollerini inceleme

12 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Tarih araştırmalarında kaynak kullanımıyla ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

	D	Y
Tarih araştırmacısı birden fazla bağımsız kaynağı karşılaştırmalıdır.	☐	☐
Dış tenkit yapılmadan belgedeki bilgilerin doğrudan doğruluğuna inanılır.	☐	☐
Tarih bilimi mutlak ve değişmez fizik formülleri üretmez.	☐	☐
Orhun Yazıtları hem epigrafi hem de paleografyanın inceleme alanına girer.	☐	☐

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.